

ОХРИМЕНКО В. І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДАЛЬНОГО
ІНКОРПОРОВАНОГО МАРКЕРА КАУЗАЛЬНОСТІ
EFFETTIVAMENTE
(на матеріалі італійської мови)**

У статті розглянуто функціональні характеристики модального інкорпорованого маркера каузальності *effettivamente* в італійській мові, що виражає суб'єктивно-оцінне модальне значення функціонально-семантичного поля категоричної достовірності.

Ключові слова: модальність, модальне значення, інкорпорований модальний маркер, суб'єктивна оцінність.

В статье рассмотрены функциональные характеристики модального инкорпорированного маркера каузальности *effettivamente* в итальянском языке, который выражает субъективно-оценочное модальное значение функционально-семантического поля категорической достоверности.

Ключевые слова: модальность, модальное значение, инкорпорированный модальный маркер, субъективная оценочность.

The article focuses on functional characteristics of incorporated modal marker of causation *effettivamente* in Italian that expresses modal meaning of subjective-axiological modality being part of functional-semantic field of categorical trustworthiness.

Key words: modality, modal meaning, incorporated modal marker, subjective axiology.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю комплексного дослідження категорії модальності у сучасній лінгвістиці, що носить поліпарадигмальний характер, зокрема у лінгвістиці тексту.

Метою статті є визначення функціональних характеристик висловлень з модальним інкорпорованим маркером каузальності *effettivamente*, що реалізує суб'єктивно-оцінне модальне значення ФСП категоричної достовірності.

Об'єкт дослідження становлять трансфрастичні зв'язки висловлень з інкорпорованим модальним маркером каузальності *effettivamente*.

Предметом дослідження є висловлення з модальним інкорпорованим маркером каузальності *effettivamente*.

Наукова новизна дослідження полягає у першій спробі дослідження трансфрастичних зв'язків висловлення з певною

модальною формою в аспекті визначення модальності через модус (у межах авторської концепції).

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з науковими завданнями. Уперше варіативність модальних засобів з ядерно-периферійної точки зору було розглянуто у концепції функціонально-семантичного поля О. В. Бондарко [1], логіко-філософським підґрунтям якої є класифікація суджень з погляду достовірності у модальності формальної логіки [2]. Проте у зазначеній концепції аналіз модальної форми здійснювався на рівні висловлення. Модальність як категорія дискурсної лінгвістики ще не була об'єктом дослідження. Важливим у цьому відношенні є один з принципів семіологічної граматики Ю. С. Степанова про те, що модальність не є не об'єктивною, ні суб'єктивною, а об'єктивно-відносною та суб'єктивно-відносною [3].

Логіко-філософським підґрунтям нашої концепції є синтез 2 підходів: онтологічної модальності формальної логіки та гносеологічної модальності формальної логіки. У нашій концепції ми визначаємо категорію модальності як багаторівневу структуру: модальне функціонально-семантичне поле (ФСП) – модальне значення – модальна форма – варіант модальної форми. Зокрема, ФСП категоричної достовірності структурується сукупністю модальних значень, організованих за континуумним принципом: об'єктивно-відносне, суб'єктивно-відносне, суб'єктивно-референційне, суб'єктивно-оцінне, кванторне. Найчастотнішими мовними засобами вираження суб'єктивно-оцінного модального значення ФСП категоричної достовірності в італійській мові є модальні прислівники *effettivamente* та *in effetti*, що функціонують переважно у якості парентетичних модусів. У даній статті ми обмежимось розглядом функціональних особливостей інкорпорованого модального маркера *effettivamente* шляхом зіставлення параметрів кореферентної дійсності ситуації, вербалізованих у текстовому кореляті – мікротексті функціонування даної модальної форми. Ці функціональні особливості і визначатимуть варіант модальної форми – останню ланку чотирирівневої структури категорії модальності.

Effettivamente ми відносимо до класу інкорпорованих модальних маркерів за основним критерієм більш тісного зв'язку з висловленням, ніж з НФС: він інкорпорується, вбудовується у структуру висловлення, і на відміну від модального оператора *in effetti*, не впливає на

формування реляцій між текстовими блоками. Семантика італійського модального прислівника *effettivamente* є пов'язаною з прикметником *effettivo*, основними значеннями якого є: 1) справжній, реальний, фактичний; 2) дієвий, ефективний [4:349]. Можна припустити, що смислові відтінки справжності, фактичності, результативності, що складають семантико-когнітивну структуру *effettivamente*, відображаються у мікротексті функціонування модального маркера. Розглянемо зв'язок модальної форми *effettivamente*, що імплікує смислові відношення каузальності, з параметрами мікротексту її функціонування.

1. Модальний інкорпорований маркер каузальності *effettivamente* у складі моделі рефлексивізації перцептивності й аксіологічності. Параметри кореферентної ситуації визначаються у такий спосіб: зв'язок ситуації *hic et nunc* з первинною перцептивною ситуацією в аспекті переоцінки сенсорних даних; зв'язок моносуб'єктності з полісуб'єктністю; релевантна виділеність та оцінка перцепції; тенденція до розгляду перцепції у ракурсі подієвості; зв'язок з рефлексією та аксіологією. Розглянемо приклад.

“Sull'isola ho mangiato di tutto perché la sensazione di fame è talmente forte che ti leva anche il disgusto e mi avventavo sul cibo. Mi sono cibata di tutto quello che arrivava dal mare come pompelmi e papaie merce, peperoncini, platano verde ancora acerbo, lumaconi, granchi e pesci crudi. In una prova ho mangiato anche il serpente e quello sì, effettivamente, mi faceva un po' schifo ma ripeto si mangiava di tutto ...” [Chi N8 / 02.2004, p.109].

Даний текстовий фрагмент є уривком з інтерв'ю з Джадою де Бланк, фіналісткою шоу “Острів знаменитостей”, яка розповідає про свої випробовування під час участі в проекті. Мікротекст містить інформацію про найважче з випробовувань: під час проживання учасники мали власноруч добувати собі їжу. *Власне перцепція*, що мала місце у певний момент минулого, відтворюється у ракурсі подієвості (що саме відбувалось з учасницею); розповідь Джади містить висловлення з підрядним причини (*perché la sensazione di fame è talmente forte*) та підрядним безособовим (*che ti leva anche il disgusto*). У модальному висловленні маркер каузальності *effettivamente* з'єднує текстові сегменти з інформацією про сенсорну реакцію на стимул, контаміновану оцінкою: коли учасниці шоу довелося з'їсти змію, це

викликало у неї відразу. При цьому сенсорна оцінка приписується об'єкту за принципом релевантної виділеності: тому з “делікатесів” (гнилих фруктів, сирої риби, крабів), що викликало найбільшу відразу. Модальному висловленню з *effettivamente* йому можна надати статус відносної автосемантиї: за принципом релевантної виділеності це висловлення є найбільш конкретним. Проте смислова повнота даного висловлення реалізується лише у сукупності висловлень НФС.

Отже, **параметрами текстового кореляту** даної моделі є: виділення у мікротексті зон генералізації та специфікації; контамінація перцептивного, рефлексивного та аксіологічного модусів у мікротексті з домінуванням аксіологічного; *перцептивні текстові сегменти* на позначення індивідуальної реакції на сенсорний стимул; *рефлексивні текстові сегменти* на позначення фрагменту дійсності, що сприймається сенсорно, в аспекті подієвості (домінування подієвих, а не буттєвих речень); *аксіологічні текстові сегменти* на позначення індивідуальної / узагальненої оцінки реакції на сенсорний стимул; частотність вживання узагальнено-особових речень; частотність вживання каузальних конекторів (*perché*) як маркерів внутрішньофразового / трансфрастичного з'єднання; набуття модальним висловленням з *effettivamente* статусу відносної автосемантиї за принципом релевантної виділеності через реалізацію першого члена бінарної опозиції “конкретність vs абстрактність”; *effettivamente* як маркер сенсорної реакції на стимул, контамінованої суб'єктивною оцінкою.

Слід підкреслити різний характер перцептивності у параметрах мікротексту функціонування різних модальних інкорпорованих маркерів, що особливо простежується на прикладі маркера нейтралізації *naturalmente* та маркера каузальності *effettivamente*. Для *naturalmente* прототипним є перцептивний контекст, що відображається у частотності функціонування у мікротексті перцептивних ЛО на позначення сенсорного сприйняття *hic et nunc*, темпоральних / локативних маркерів – актуалізаторів комунікативної ситуації, які часто виступають у якості конекторів трансфрастичного / внутрішньофразового зв'язку, домінування буттєвих речень, тенденції до відсутності вживання ЛО семантики цілеспрямованого руху, подієвості: дії, що вербалізуються, зазвичай є випадковими і незапланованими. Це пояснюється з пасивністю когнітивного процесу

перцепції, пов'язаного передусім з операцією розпізнавання об'єктів та їх зіставлення з ментальними репрезентаціями [5]. Параметри мікротексту функціонування *effettivamente* мають інші закономірності. Для *effettivamente* прототипним є рефлексивний та аксіологічний контекст, а перцептивний – максимальним відхиленням від прототипу, що пояснює контамінацію перцептивного модусу в мікротексті рефлексивним та аксіологічним. Функціональними характеристиками мікротексту з *effettivamente* є експланаторність та аксіологічність, що відображаються у різкому зниженні питомої ваги / зникненні темпоральних / локативних маркерів як актуалізаційних засобів безпосередньої комунікації, зростанні питомої ваги ЛО семантики подієвості (розглядається не власне сенсорне реагування, а сенсорне реагування в аспекті подієвості та оцінності). Високочастотними є узагальнено-особові речення. Засобами міжфразового зв'язку виступають зазвичай каузальні конектори.

Вище нами було розглянуто приклад, що ілюструє модель рефлексивізації перцептивності й аксіологічності з домінуванням сенсорного компоненту. Розглянемо приклад, що ілюструє дану модель з домінуванням рефлексивного компоненту. Особливістю кореферентної дійсності ситуації є *переоцінка емпіричних даних під впливом зовнішніх чинників*. При цьому переоцінка та переусвідомлення перцептивних даних викликає зазвичай емоційну реакцію здивування. Переоцінці підлягає такий параметр модалізації КС, як оцінка якісних, абстрактних характеристик суб'єкта / об'єкта. Наприклад:

(1) – *Eh, molto bello... Mica voglio dire che sia brutto, no! Così così... Poi è vecchio.*

– *Vecchio!*

– *E come, non è vecchio? Sai quanti anni tiene? – (contò sulle dita), – trentacinque finiti, è entrato nei trentasei. Tiene già le rughe, i capelli bianchi...*

(2) *Ciò lo avevo notato anch'io; ma pure, non avevo ancora pensato che mio padre, effettivamente, era giunto ormai alla vecchiaia! [6:356].*

У наведеному прикладі перша частина текстового блоку містить діалог Артура та його молодшої мачухи Нунціати, яка говорить, що її чоловік (батько Артура) – старий. У відповідь на репліку-здивування Артура (– *Vecchio!*) слідує аргументація на підтвердження власної точки зору, що є поєднанням фактологічної інформації (*Sai quanti anni*

tiene? ... trentacinque finiti – Знаєш, скільки йому років? Йому виповнилось 35) та сенсорної інформації (*Tiene già le rughe, i capelli bianchi – у нього вже є зморшки та сиве волосся*). Зміст другої частини текстового блоку: під впливом слів Нунціати Артур переоцінює власну перцепцію, що мала місце в минулому. Ауторефлексивна репліка Артура містить інформацію про те, що він теж помічав зміни у зовнішності батька (*Ciò lo avevo notato anch'io*), проте сенсорна інформація не усвідомлювалась ним до цього моменту (*ma pure, non avevo ancora pensato che mio padre, effettivamente, era giunto ormai alla vecchiaia!*). Модальне висловлення з *effettivamente* містить заперечний експліцитний епістемічний модус та темпоральні маркери прецедентності (*ancora*) та “точки відліку” у момент мовлення (*ormai*), і вказує на подвійний епістемічний стан мовця: неусвідомлення тоді та усвідомлення у момент мовлення. Модальний маркер каузальності *effettivamente* є показником переоцінки сенсорної інформації і задає категорію *ретроспекції*, відсилаючи до попередньої частини мікротексту, у якій міститься підґрунтя переоцінки.

Як засвідчив проаналізований масив прикладів, основними особливостями мікротексту функціонування *effettivamente* у складі моделі рефлексивізації перцептивності й аксіологічності є: – *effettivamente* у якості маркера переоцінки / переосмислення сенсорної інформації; – формування висловленням з *effettivamente* категорії ретроспекції: відсилання до сенсорної інформації, що підлягає переоцінці; – частотність вживання у модальному висловленні з *effettivamente* заперечного експліцитного епістемічного модусу та маркерів часової різноплановості “тоді – тепер”; – статус відносної автосемантиї висловлення з *effettivamente* через релевантну виділеність та зростання смислової щільності.

2. Модальний інкорпорований маркер каузальності *effettivamente* у складі моделі рефлексивізації аксіологічності. Параметрами кореферентної дійсності ситуації є: узагальнена ситуативність; відносна позачасовість; ціннісний стереотип як узагальнений референт оцінки; зв'язок з загальними аксіологічними нормами; тенденція до зведення загальної оцінки до негативної валоритивної площини. Проілюструємо прикладом.

(1) “... *La maggior parte delle persone sono svantaggiate, e quindi mettere una persona avvantaggiata in uno stato di crisi è il massimo del*

godimento”. E’ anche il massimo per chi produce i programmi che realizzano grandi ascolti. “Ma il mio giudizio personale su questi programmi non è positivo. (2) Ci sono troppe provocazioni visive come nei film d’orrore che effettivamente catturano l’attenzione dello spettatore” [7:113].

Текстовий фрагмент є уривком інтерв’ю з психологом, що висловлює власну точку зору стосовно реаліті-шоу і пояснює інтерес широкого кола глядачів до передач подібного типу. Мікротекст, у межах якого вичленяється зона генералізації та специфікації, є серією узагальнено-особових речень, функцією яких є розкриття механізму сформованого ціннісного стереотипу, що зводиться до негативної валоритивної площини. Модальне висловлення з *effettivamente* набуває статусу автосемантії за принципом релевантної виділеності, оскільки водить найбільш конкретну інформацію в мікротексті, з’єднуючи інформацію про сенсорний стимул, що контамінується негативною оцінкою, та реакцію (*troppe provocazioni visive come nei film d’orrore* → *effettivamente* → *catturano l’attenzione dello spettatore*). Відмітимо, що у першому висловленні підрядне причини приєднується не причиновим, а наслідковим сполучником (*quindi*), що є відображенням такого параметру кореферентної ситуації, як узагальненість (порівняємо: у текстовому кореляті попередньої моделі підрядні причини вводяться переважно причиновими сполучниками типу *perché*).

Отже, **параметрами текстового кореляту** даної моделі є: виділення у мікротексті зон генералізації та специфікації; контамінація рефлексивного та аксіологічного модусів у мікротексті; *перцептивні текстові сегменти* на позначення загальної реакції на сенсорний стимул; *рефлексивні текстові сегменти* на позначення фрагменту дійсності, що сприймається сенсорно, пов’язаного з ціннісними стереотипами; *аксіологічні текстові сегменти* на позначення оцінки сенсорного реагування, що впливає на формування (хибного) ціннісного стереотипу; вживання у якості конекторів міжфразового зв’язку: – наслідкових сполучників: *quindi, perciò* (а не причинових, на відміну від попередньої моделі), що корелює з вищим ступенем абстракції, – диз’юнктивних сполучників *ma, però*, що корелюють з уведенням інформації стосовно розкриття механізму хибних оцінних стереотипів; вживання узагальнено-особових (буттєво-оцінних) речень; набуття модальним висловленням з *effettivamente* статусу відносної

автосемантії, що знаходиться у зоні специфікації; *effettivamente* як маркер сенсорної реакції на стимул, що пов'язується з розкриттям механізму (хибного) ціннісного стереотипу.

Висновки. Модальний інкорпорований маркер каузальності *effettivamente*, що виражає суб'єктивно-оцінне модальне значення ФСП категоричної достовірності, має такі варіанти модального значення: 1) маркер сенсорної реакції на стимул, контамінованої суб'єктивною оцінкою; 2) маркер переоцінки / переосмислення сенсорної інформації; 3) маркер сенсорної реакції на стимул, що пов'язується з розкриттям механізму (хибного) ціннісного стереотипу. Аналіз фактологічного матеріалу дозволяє стверджувати, що семантика модальної форми *effettivamente* імплікує певні закономірності параметрів мікротексту і дозволяє спрогнозувати основний напрям типізації умов смислотворення.

У порівнянні з іншими модальними інкорпорованими маркерами, такими як *naturalmente*, *evidentemente*, *davvero*, *proprio*, маркер каузальності *effettivamente* характеризується ускладненням семантико-когнітивної структури, оскільки містить бінарну структуру сем: “дійсність” + “каузальність”. Корелює з дійсністю ситуація, що знаходиться в основі мікротексту функціонування модального маркера *effettivamente*, пов'язана з рефлексією та аксіологією, що пояснює закріплення даної модальної форми переважно за соціально-аксіологічною сферою комунікації, зокрема, з такими її аспектами, як оцінка ефективності / доцільності або переоцінка певного явища. Параметри текстового кореляту пояснюються з сутністю оцінності як когнітивного феномену.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность : [коллективная монография : в 6 т.] / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Беляева Е. И., Корди Н. Н., Цейтлин С. Н. и др.]. – Л. : Наука, 1990. 2. Кант И. Критика чистого разума / И. Кант. – Симферополь, 1998. 3. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения : [монография] / Юрий Сергеевич Степанов. – [2-е изд.]. – М. : Наука, 1981. – 360 с. 4. Зорько Г. Ф. Новый большой итальянско-русский словарь / Г. Ф. Зорько. – [2-е изд.]. – М. : Рус. яз. – Медиа, 2005. – 1230 с. 5. Neisser U. Multiple systems: A new approach to cognitive theory / U. Neisser // Cognition. – 1994. – Vol. 6, № 3. – P. 225–241.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

6. Morante E. L'isola di Arturo / E. Morante. – Torino : Einaudi, 1957. – 379 p. 7. Chi № 8, 02. 2004.

ПОПОВА Н. М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ЯК ЕЛЕМЕНТИ АНТРОПОЛОГІЧНОСПРЯМОВАНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті досліджуються семантико-прагматичні функції фразеологічних одиниць у іспаномовному антропологічноспрямованому дискурсі, визначаються особливості їх використання та чинники, що впливають на варіативність їхньої структури задля розширення асоціативного поля адресата.

Ключові слова: дискурс, фразеологічні одиниці, прагматичні цілі, асоціативне поле.

В статье исследуются семантико-прагматические функции фразеологических единиц в испаноязычном антропологичнонаправленном дискурсе, определяются особенности их использования и факторы, которые влияют на вариативность их структуры для расширения ассоциативного поля адресата.

Ключевые слова: дискурс, фразеологические единицы, прагматические цели, ассоциативное поле.

The article deals with studying of semantic and pragmatic functions of idioms in the Spanish anthropologically orientated discourse. Use peculiarities and factors that influence on idiom structure variation to increase addressee's associative field are analyzed.

Key words: discourse, idioms, pragmatic aims, associative field.

Актуальність дослідження фразеологічних одиниць зумовлюється появою якісно нових напрямків вивчення мовних явищ, таких як лінгвістика дискурсу, прагматика, когнітологія. Погляд на мовні одиниці з їхнього кута зору дає можливість не лише по новому інтерпретувати їхні функції, але й визначити роль, яку відіграють ті чи інші мовні явища в породженні, розумінні та сприйнятті мовлення, що відображає концепти, наявні в свідомості носіїв мови. Адже, саме завдяки концептуальним полям з'являються певні асоціації у адресата, і розуміючи їх взаємозв'язок з мовними одиницями, зокрема фразеологізмами, можна здійснювати ефективний вплив на масову свідомість.

Метою дослідження є визначення прагматичних функцій фразеологічних одиниць у іспаномовному дискурсі антропоцентричного спрямування, для якого образність не є першочерговим завданням.

Новизна дослідження полягає в комплексному прагматичному аналізі фразеологізмів, визначенні їх першочергових завдань у

дискурсі та їх можливостей здійснювати прямий чи опосередкований вплив на свідомість колективного адресата.

Об'єктом дослідження є сучасний іспаномовний дискурс суспільно-політичної тематики, спрямований на широку аудиторію.

Предметом дослідження є прагматичні особливості фразеологізмів, які набувають у даному типі дискурсу невластивих їм функцій.

У наш час завдяки поширенню електронних і друкованих ЗМІ практично зникли межі вживання літературної мови, що призвело до демократизації її норм, широкого залучення елементів і моделей розмовного мовлення в різні типи дискурсів, особливо тих, що спрямовані до широкого загалу.

Дослідженню проблем породження, функціонування та сприйняття дискурсу присвячено чималу кількість наукових праць таких відомих лінгвістів, як Н. Арутюнова, А. Белова, А. Вежбицька, В. Дем'янков, Ю. Караулов, М. Попович, Г. Почепцов, В. Телія та ін. У роботах молодих вчених детально розробляються окремих типи дискурсу: публіцистичний (І. Соболева), судовий (Т. Скуратовська), законодавчий (М. Власенко), авторитарний (П. Крючкова), екологічний (І. Розмаріца), художній (О. Островська) тощо.

Розвиток новітніх технологій – телебачення, радіомовлення, всесвітньої мережі Інтернет, друкованих видань – посилює взаємовплив учасників мовної комунікації й зумовлює еволюцію дискурсу в напрямку діалогічності та експресивності, що вимагає застосування різноманітних експресивних засобів, чільне місце серед яких посідають фразеологічні одиниці, оскільки вони сприяють досягненню невимушеності стосунків між адресантом і адресатом і, тим самим, сприяють досягненню прагматичних цілей. Завдяки своїй складній та багатовимірній структурі фразеологізми водночас можуть функціонувати як одиниці усного обміну думок і як засоби загальної організації інформативно насиченого спілкування. Окрім того, їх вибір може зумовлюватися їхньою “здатністю нести модальні сигнали – модуси раціональної або емоційної оцінки, що не виражена в явній формі, проте упізнається за додатковими значеннями, що реалізуються у висловлюванні” [1:356].

Будучи компонентами соціально-комунікативної системи мови, фразеологізми мають особливу соціальну маркованість. “Їхня

внутрішня форма містить відбиток найбільш несподіваних явищ та ситуацій життя носіїв мови – їхню мудрість, культурні традиції, обряди, фрагменти побуту, народні перекази, а також широкий діапазон інформації прагматичного характеру, тобто це є внутрішнє життя мови” [2:66].

Використання мовцями таких сталих сполучень в іспаномовному дискурсі антропоцентричного спрямування дає можливість не лише економити мовленнєві зусилля, інформативно насичуючи при цьому висловлювання, а й робити його емоційнішим, звертатися до загальновідомих і загальноприйнятих істин, самобутніх національних традицій, історичних моментів тощо [3:180]. Використання фразеологічних одиниць дає можливість адресату глибше зрозуміти висловлювання, ставлення до нього мовця, його прагматичний намір. Це не стільки вплив на раціональне чи логічне мислення, скільки на емоційно-образне з метою викликати довіру.

У науковій літературі фразеологізм найчастіше визначається як стійкий зворот мови, наділений цілісним часом, частково-цілісним значенням, що вступає в смислові та граматичні зв'язки з іншими мовними одиницями, має постійний, за традицією відтворений у мовленні компонентний склад [4:5].

З одного боку, фразеологічні одиниці характеризуються усіма основними властивостями, притаманними одиницям мови, а з іншого – відрізняються від них тільки їм властивими ознаками. Вступаючи в системні відношення з іншими одиницями мови, одне або всі слова фразеологічної одиниці можуть втрачати своє лексичне значення.

В іспаномовному дискурсі антропоцентричного спрямування фразеологізми використовуються як з комунікативною, так і з прагматичною метою. Використання фразеологізмів дає мовцю можливість економії мовних зусиль та, водночас, надання інформативності й експресивності висловлюванню, висловлення ідеї без додаткових пояснень чи використання додаткових мовних засобів.

Todas las medidas de saneamiento económico que nosotros adoptamos van destinadas al trabajo (Zapatero, 3.03.2007).

Estoy orgulloso de haber llevado a cabo el papel que me correspondió y que era para mí, al mismo tiempo, un honroso deber personal e histórico (el Rey Juan Carlos I, 25.10.2007). – “Виконати, здійснити, привести в життя, привести до здійснення”;

Прагматичними міркуваннями адресанта, завдяки яким він використовує фразеологічні одиниці, є надання дискурсу більшої експресивності та діалогічності, оскільки відома адресату форма відразу викликає в його свідомості закріплені за нею емоційні відтінки.

El Consejo de Ministros daba luz verde a la fusión del BBV con Argentaria (Zapatero, 6.03.2008).

En sus manos, la libertad es inmolada en el altar de la sinrazón y la intolerancia (el Rey Juan Carlos I, 25.10.2009).

Фразеологізми слугують у дискурсі засобами вираження емоцій адресанта, оскільки виразно передають його внутрішній стан.

Yo estoy muy orgulloso de decir sin tirar ningún papel al suelo que con esta reforma fiscal habrá diez millones de personas que no presenten declaración sobre la renta (Aznar, 3.03.2000).

Si así fuera, estaríamos atando de pies y manos a nuestra democracia (Arenas, 23.05.2002).

...han adoptado otras iniciativas que facilitarán las tareas para hacer frente con eficacia a las organizaciones terroristas (Zapatero, 15.07.2009).

Можливості формування експресивно-емоційної конотації в сфері фразеології набагато ширші, ніж у сфері лексики. До того ж, стилістичне використання фразеологічних одиниць – це творчий процес. Тож найчастіше мовці використовують фразеологізми, що можуть зазнавати структурно-семантичних перетворень, відповідаючи при цьому потребам адресанта. Вони вдаються до цілеспрямованої заміни форми, структури фразеологічної одиниці (індивідуальна авторська фраза), трансформації сполучуваності, семантики. Такі змінені фразеологізми не суперечать мовній нормі, а швидше відображають мовний розвиток.

Y nosotros, cuatro años después, podemos razonablemente presentarnos con un zurrón, con una mochila, de hechos a nuestras espaldas, que son el bienestar de millones de españoles (Aznar,

28.02.2000). – Позаду, раніше, за (часове значення). Інше значення цього фразеологізму “за спиною, таємно, без відома”.

Lo importante, señorías, en esta legislatura es que nos acercamos a un nuevo escenario de política presupuestaria, en el que es posible, está al alcance de nuestra mano, satisfacer las necesidades de los españoles de hoy (Rato, 25.10.2004). – Мовець використовує займенник *nuestra* з метою віднесення себе до аудиторії та зближення з нею.

Hoy nuestro gobierno tiene en marcha un proyecto de Ley de Calidad de la Enseñanza (Arenas, 21.04.2008). – Традиційне дієслово *poner* замінено на *tener*, при цьому змінюється часове відношення в розгортанні дії: вона не починається, а вже знаходиться в процесі розвитку.

В іспаномовному дискурсі антропоцентричного спрямування спостерігаються заміни якогось із елементів існуючого фразеологізму з метою створення експресії, при цьому змінюється його значення, він пристосовується адресантом до ситуації. За всієї семантичної самодостатності мовних фразеологізмів, вони можуть нарощувати або інтенсифікувати свою експресивність чи інформативність у процесі комунікації. Заміна чи додавання лексичних компонентів дозволяє надати актуалізованій одиниці необхідного значення.

España no es Europa en la capacitación y formación de nuestros recursos humanos, y ahí están encima de la mesa la Ley de Reforma Universitaria, la Ley de Calidad de la enseñanza y la Ley de Formación Profesional (Arenas, 23.04.2002).

...estamos muy enfadados con Juan Carlos Vera porque no nos tenía preparado seis chalecos que nos dejarían en la mesa (Arenas, 21.11.2007).

Incluso en estos últimos Presupuestos el Partido Popular mantuvo plena vigencia de sus acuerdos al que tanto se le llena la boca con eso del respeto a la palabra dada, votó en contra de los Presupuestos (Zapatero, 4.03.2008). – У фразеологічних словниках зафіксовано фразеологізм *se llena la boca con* + іменник. Додавання компонентів до фразеологічної одиниці має за мету надання висловлюванню більшої експресивності, вираження власного ставлення до того, про що говориться.

Схрещення в одному виразі двох фразеологічних одиниць допомагає мовцю поглибити та раціоналізувати виклад інформації.

... *para que el proceso de la transición llegara a buen puerto* (el Rey Juan Carlos I, 25.10.2008). – Мовець поєднує фразеологізм *llegar/arribar a puerto seguro* “уцілити, уникнути загрози” з фразеологізмом *buen puerto* “вдале закінчення”, що призводить до поєднання значень обох фразеологічних одиниць: не лише уникнути загрози, але і вдало завершитися (авторська заміна).

Важливим є зв'язок фразеологічних одиниць з контекстом, оскільки від цього багато в чому залежить її сприйняття та розуміння адресатом. Можливість суб'єктивної граматичної й лексичної сполучуваності фразеологізму робить його використання в дискурсі емоційно-експресивнішим, “надаючи індивідуальності стилю мовця й зберігаючи накопичувальний потенціал фразеологічної одиниці” [5:105]. Ось чому одиниці з факультативним оточенням, можливостями варіювання та зміни порядку компонентів є популярнішими в досліджуваному типі дискурсу, ніж ті, що мають обов'язкове оточення й сталий порядок слів.

Eso no vale ni de broma para gobernar España; ni de broma (Rejoy, 25.02.2009). – Існуючий фразеологізм *no le vale ni la paz ni la calidad = ni la paz ni la calidad le salva* “тут вже ніщо не допоможе” зазнає певних змін, які автор може внести завдяки існуванню контексту.

Окрім фразеологічних одиниць, один або кілька компонентів яких втрачають своє первісне значення, іспаномовний антропологічноспрямований дискурс рясніє сталими сполученнями слів, компоненти яких не втрачають своє лексичне значення. Такі сталі вислови – “групи слів, які у своєму незмінному складі дуже часто використовують мовці, журналісти, диктори телебачення, політики тощо” [6:59], є невід'ємним елементом суспільно-політичної термінології, що займає чинне місце в дискурсі, спрямованому до широких верств населення.

Reitero aquí que nuestro objetivo es la derrota del terrorismo a través de la aplicación de la ley, del aislamiento social y de la cooperación internacional; y no sólo de la banda terrorista, sino también de aquellas organizaciones que le prestan apoyo y le sirven como instrumento en el ámbito político, cultural, social o económico (Zapatero, 13.09.2009).

Такі сталі вислови використовуються в дискурсі з метою точної передачі інформації широкому загалу, а також влучної та ефективно побудови висловлювання, оскільки вони уже є укоріненими в свідомості реципієнтів та не вимагають додаткових розумових і мовленнєвих зусиль мовця.

Оскільки суспільно-політична термінологія відзначається широтою сфери вживання, такі усталені вислови можна поділити на кілька тематичних груп, які співвідносяться з відповідними ділянками об'єктивної дійсності:

- міжнародні відносини: *inmiscuirse en los asuntos internos, fortalecer su prestigio, foco de tensión, zona de inestabilidad*;
- політика: *dialogo social, establecer las relaciones, poner el fundamento de, logros de la política interior; estar dispuesto al dialogo; jugar un papel decisivo; lograr importantes acuerdos*;
- критика політичного курсу у певних країнах: *inmiscuirse en los asuntos internos; contraposiciones peligrosas; enfocar con cierto recelo*;
- законодавство: *base legislativa, división de las funciones, ramas del poder; jurisdicción civil, medidas legislativas*.
- економіка: *sociedad de bienestar, el mercado global, renovar el sistema financiero, presupuesto desequilibrado, el mercado negro; poner el fundamento de la colaboración*;
- процеси суспільного оновлення: *sociedad humana; lograr un considerable progreso; construcción de relaciones con la comunidad internacional; nuevas realidades; abertura económica*;
- соціальні проблеми: *protección social, el pleno empleo, medidas de apoyo*;
- екологія: *medios de guerra bacteriológicos, arma atómica; tomar las medidas necesarias, protección del medio ambiente*.

Значну частину таких мовних формул становлять багаточисельні номінації з історико-культурними та політичними компонентами:

El Pacto de Estella, en mi opinión, pudo ser, en su momento, sólo un grave error (Zapatero, 04.03.2009).

La labor de las Organizaciones No Gubernamentales en Colombia es un ejemplo constante y cotidiano de la solidaridad de los españoles con el pueblo colombiano en pro del desarrollo (el Rey, 28.11.2009).

Висновки та подальші перспективи дослідження. Отже, в іспаномовному дискурсі антропоцентричного спрямування фразеологічні одиниці підпорядковуються його основним естетичним, комунікативним та впливовим завданням. Їхні функції в досліджуваному типі дискурсу зумовлюються двома основними чинниками: лінгвістичними властивостями самої одиниці й запрограмованою мовцем ситуацією. Адресант, вводячи фразеологізм у контекст і реалізуючи його синтаксичні та граматичні зв'язки, а також семантико-стилістичні властивості, тим самим робить свою думку закінченою й глибинною, значно підвищує ступінь експресивності, а тому – і довірливості дискурсу. Він розширює його асоціативне поле й поглиблює інтерпретаційні можливості адресата завдяки наявності в усіх членів суспільства спільного етнокультурного коду. Подальші дослідження в сфері іспаномовного дискурсу антропоцентричного спрямування варто присвятити аналізу потенційно-множинних оцінних інтерпретацій його головних концептів, які мовець закладає в дискурс, використовуючи експресивно й інформативно насичені фразеологічні одиниці, що співвідносяться з ментальними концептами широкого кола людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Скрыпник И. Ю.* Оценочный компонент в семантике соматических фразеологизмов со значением интерперсональных отношений / Ирина Юрьевна Скрыпник // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць / відп. ред. Мирослава Петрівна Фабіан. – Ужгород, 2008. – Вип. 6. – С. 356–360.
2. *Зернова Л. Г.* Лінгвокраїнознавча семантизація фразеологічних одиниць іспанської мови / Любов Георгіївна Зернова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. Ніна Миколаївна Корбозерова. – К. : Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 1999. – Вип. 1. – С. 65–69.
3. *Підпригора Ю. Г.* Відбиття особливостей іспанського менталітету у вживанні дієслівних перифрастичних конструкцій / Юлія Георгіївна Підпригора // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / відп. ред. Олександр Іванович Чередниченко. – К. : Видав. Дім Дмитро Бураго, 2001. – № 5. – С. 179–182.
4. *Щербачук Л. Ф.* Загальномова та індивідуально-авторська фразеологія в художніх текстах (на матеріалі творів О. Гончара) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Лідія Федорівна Щербачук ; Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. – Дніпропетровськ, 2000. – 20 с.
5. *Григораш А. М.* Фразеологія и стиль / Антонина Михайловна Григораш. – К. : Вища школа, 1991. – 136 с.
6. *Телия В. Н.* Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / Вероника Николаевна Телия. – М. : Язык русской культуры. – 1996. – 284 с.